

6. Odpoveď ministra spravodlivosti Slovenskej republiky T. Boreca na interpeláciu poslankyne Národnej rady Slovenskej republiky M. Ritomskej podanú 26. februára 2014 vo veci psychického násilia na pracoviskách a súvisiacej otázky špecializovaného pracovného súdu

Minister spravodlivosti Slovenskej republiky

Tomáš Borec

SEKRETARIÁT PREDSEDU NÁRODNEJ RADY SLOVENSKEJ REPUBLIKY		
Dátum zaevidovania: 20-03-2014		
Číslo spisu: PRED-267/2014		
Listy: 115	Prílohy:	
RZ	ZH	LU

Bratislava, 12. marec 2014

Číslo: 35262/2014/110

Vážená pani poslankyňa,

predseda Národnej rady Slovenskej republiky mi v zmysle zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 350/1996 Z. z. o rokovacom poriadku Národnej rady Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov zaslal na vybavenie Vašu interpeláciu.

K Vašej interpelácií uvádzam nasledovné vyjadrenie:

Všeobecne

Nastolená problematika čerpá svoj základ najmä v oblasti pracovného práva a práva sociálneho zabezpečenia.

V článku 2 odseku 2 Ústavy Slovenskej republiky je vyjadrený princíp legality (zákonosti), podľa ktorého štátne orgány môžu konať iba na základe ústavy, v jej medziach, v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon. Z ústavného rámca vychádza zákon č. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy v znení neskorších predpisov (kompetenčný zákon). Podľa § 15 citovaného zákona je ústredným orgánom štátnej správy pre pracovnoprávne vzťahy, pre bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci, pre rodovú rovnosť a rovnosť príležitostí, pre koordináciu štátnej politiky v danej oblasti, pre sociálne poistenie Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky. Tento rezort je zároveň gestorom pracovnoprávnych noriem, ako aj právnych predpisov v oblasti sociálneho zabezpečenia, najmä Zákonníka práce, zákona č. 124/2006 Z. z. o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci v znení neskorších predpisov, zákona č. 125/2006 Z. z. o inšpekcií práce a o zmene a doplnení zákona č. 82/2005 Z.z. o nelegálnej práci a nelegálnom zamestnávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov, zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky berie zreteľ na spoločenský význam pracovnoprávnych vzťahov. Rezort spravodlivosti reagoval v medziach svojej vecnej pôsobnosti na potrebu efektívneho riešenia pracovnoprávnych sporov zmenou vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 543/2005 Z. z. o Spravovacom a kancelárskom poriadku pre okresné sudy, krajské sudy, Špeciálny súd a vojenské sudy v znení neskorších predpisov. Táto novelizácia zaviedla od 1. septembra 2011 do právneho poriadku špecializovaný register pracovnoprávnych sporov ako základný predpoklad na špecializáciu sudcov v predmetnej agende a na prideľovanie pracovnoprávnych sporov na rozhodovanie sudcom.

Osobitne

K otázkam č. 1 a č. 3

Platný právny poriadok poskytuje zamestnancovi viaceré právne prostriedky ochrany a to v závislosti od toho, aké konkrétne protiprávne aspekty a aký stupeň intenzity vykazujú zásahy do jeho integrity.

a) sťažnosť

Zamestnanec sa môže obrátiť so sťažnosťou na porušovanie svojich zákonných práv na nadriadeného, na personálne oddelenie zamestnávateľa, na zástupcov zamestnancov, na odborovú organizáciu, prípadne na inšpektorát práce.

V zmysle § 13 ods. 5 Zákonníka práce v spojení s článkom 2 základných zásad má zamestnanec právo podať zamestnávateľovi sťažnosť v súvislosti s porušením zásady rovnakého zaobchádzania. Zamestnávateľ je povinný na sťažnosť zamestnanca bez zbytočného odkladu odpovedať, vykonať nápravu, upustiť od takého konania a odstrániť jeho následky. Obdobné právo priznáva zákon č. 400/2009 Z. z. o štátnej službe a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov štátnemu zamestnancovi. Štátny zamestnanec, ktorý sa domnieva, že jeho práva alebo právom chránené záujmy boli dotknuté nedodržaním zásady rovnakého zaobchádzania, sa môže domáhať ochrany v služobnom úrade. Služobný úrad je povinný na podnet štátneho zamestnanca bez zbytočného odkladu odpovedať, vykonať nápravu a odstrániť následky nedodržania zásady rovnakého zaobchádzania.

Dotknutý zamestnanec môže podať tiež podnet alebo sťažnosť na inšpektorát práce príslušný podľa sídla zamestnávateľa (porov. § 3 zákona č. 9/2010 Z. z. o sťažnostiach v znení zákona č. 289/2012 Z. z.; § 7 ods. 8 písm. c) zákona č. 125/2006 z. z. o inšpekcií práce a o zmene a doplnení zákona č. 82/2005 Z. z. o nelegálnej práci a nelegálnom zamestnávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov).

b) súdna ochrana (občianske súdne konania)

V zmysle § 13 ods. 6 Zákonníka práce v spojení s článkom 9 základných zásad sa môže zamestnanec, ktorý sa domnieva, že jeho práva alebo právom chránené záujmy boli dotknuté nedodržaním zásady rovnakého zaobchádzania alebo nedodržaním podmienok uvedených v § 13 odsekoch 3 a 4, obrátiť na súd a domáhať sa právnej ochrany ustanovenej zákonom č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (antidiskriminačný zákon) v znení neskorších predpisov. Rovnakú možnosť má štátny zamestnanec podľa § 4 ods. 6 zákona č. 400/2009 Z. z. o štátnej službe a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Spory medzi zamestnancom a zamestnávateľom o nároky z pracovnoprávnych vzťahov prejednávajú a rozhodujú súdy (§ 14 Zákonníka práce).

Zákon č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (antidiskriminačný zákon) v znení neskorších predpisov upravuje podmienky právnej ochrany a konanie vo veciach súvisiacich s porušením zásady rovnakého zaobchádzania v ustanovení § 9. V režime citovaného zákona sa môže každý domáhať svojich práv na súde, ak sa domnieva, že je alebo bol dotknutý na svojich právach, právom chránených záujmoch alebo slobodách nedodržaním zásady rovnakého zaobchádzania. Môže sa najmä domáhať, aby ten, kto nedodržel zásadu rovnakého zaobchádzania, upustil od svojho konania, ak je to možné, napravil protiprávny stav alebo poskytol primerané zadostučinenie. Dopĺňame, že účastníka v konaní vo veciach súvisiacich s porušením zásady rovnakého zaobchádzania môže zastupovať tiež Slovenské národné stredisko pre ľudské práva (§ 1 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č.

308/1993 Z. z. o zriadení Slovenského národného strediska pre ľudské práva v znení neskorších predpisov).

Občianskoprávne prostriedky ochrany osobnostných práv majú základ v § 11 až 16 Občianskeho zákonníka. V medziach týchto paragrafov má dotknutý zamestnanec právo domáhať sa na súde najmä, aby sa upustilo od neoprávnených zásahov do práva na ochranu jeho osobnosti, aby sa odstránili následky týchto zásahov a aby mu bolo dané primerané zadostučinenie.

Za podmienok ustanovených v zákone č. 327/2005 Z. z. o poskytovaní právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi a o zmene a doplnení zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov je možné využiť mechanizmus poskytovania právnej pomoci Centrom právnej pomoci.

c) mediácia

V prípade pracovných sporov možno uvažovať aj o mimosúdnom riešení sporu prostredníctvom mediácie. Zákonný rámec pre mediáciu vytvára zákon č. 420/2004 Z. z. o mediácii a o doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

d) priestupkové konanie

Zamestnanec môže iniciovať na obvodnom úrade, prípadne na polícii priestupkové konanie podľa zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov. V rámci rozoberanej problematiky odporúčame do pozornosti napríklad skutkovú podstatu priestupku proti občianskemu spolunažívaniu podľa § 49 zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov.

e) trestnoprávna ochrana

Ak by zásahy do integrity dotknutého zamestnanca nadobúdali trestnoprávne rozmery podľa trestnoprávnych kódexov, je potrebné obrátiť sa formou podania trestného oznámenia na orgány činné v trestnom konaní. V rámci rozoberanej problematiky odporúčame do pozornosti najmä skutkové podstaty trestných činov Ohovárania (§ 373 Trestného zákona), Ublíženia na zdraví (§ 155 -158 Trestného zákona), Nátlaku (§ 192 Trestného zákona), Vydierania (§ 189 Trestného zákona), Nebezpečného vyhrážania (§ 360 Trestného zákona), Nebezpečného prenasledovania (§ 360a Trestného zákona).

f) ústavná sťažnosť

Inštitút ústavnej sťažnosti upravuje Ústava Slovenskej republiky v článku 127. Osoba, ktorá namietá porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd, môže po vyčerpaní dostupných prostriedkov nápravy podať na Ústavný súd Slovenskej republiky ústavnú sťažnosť. Zákonný rámec konania o ústavnej sťažnosti je obsiahnutý v ustanoveniach § 49 až 56 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov.

g) verejný ochranca práva

Rozsah a spôsob, ktorým sa verejný ochranca práv ako nezávislý orgán podieľa na ochrane základných práv a slobôd fyzických osôb a právnických osôb pri konaní, rozhodovaní alebo nečinnosti orgánov verejnej správy, ak je ich konanie, rozhodovanie alebo nečinnosť v rozpore s právnym poriadkom alebo princípmi demokratického a právneho štátu, je upravený v zákone č. 564/2001 Z. z. o verejnom ochrancovi práv v znení neskorších predpisov.

K otázke č. 2

Z hľadiska kompetencií Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky vymedzených v zákone č. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy v znení neskorších predpisov (kompetenčný zákon) uvádzame k tejto otázke nasledovné skutočnosti.

Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky nedisponuje štatistickou evidenciou ani inými relevantnými analýzami, ktoré by sa týkali osobitne problematiky práceneschopnosti vo Vami vybranom prípade.

Dopĺňame, že oblasť pracovných úrazov, chorôb z povolania a súvisiacich úrazových dávok je predmetom úpravy zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov. Otázku zodpovednosti zamestnávateľa za škodu spôsobenú zamestnancovi chorobou z povolania alebo pracovným úrazom rieši Zákonník práce (porov. § 195 až § 198).

K otázkam č. 4 a 5

Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky reflektovalo na potrebu efektívneho riešenia pracovnoprávných sporov vyhláškou Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 148/2011 Z. z., ktorou sa mení a dopĺňa vyhláška Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 543/2005 Z. z. o Spravovacom a kancelárskom poriadku pre okresné sudy, krajské sudy, Špeciálny súd a vojenské sudy v znení neskorších predpisov (ďalej len „novela“). Novela okrem iného zaviedla s účinnosťou od 1. septembra 2011 v rámci občianskoprávných konaní súdny register Cpr, do ktorého sa zapisujú návrhy v pracovnoprávných a obdobných sporoch podľa osobitných predpisov a zároveň vytvorila samostatný register pre rodinnoprávne spory. Na odvolacích súdoch sa spomenuté veci po podaní odvolania prejednávajú v súdnom registri CoPr. Novelou sa do právneho poriadku zaviedol špecializovaný register pracovnoprávných sporov ako základný predpoklad na špecializáciu sudcov na predmetnú agendu a na pridelovanie pracovnoprávných sporov takýmto sudcom. Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky považuje kreovanie samostatných súdov pre určité typy sporov v súčasnosti za nesystémový koncept.

Je potrebné poukázať na fakt, že ak by aj mali byť vytvorené tzv. pracovnoprávne sudy, nešlo by z legislatívneho, ani z organizačného hľadiska v žiadnom prípade o rýchle riešenie. Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky spomenutou novelou vytvorilo priestor pre špecializovaných sudcov a efektívne riešenie pracovnoprávných sporov. Aby však sudy mohli riešiť podania týkajúce sa výslovne šikany, mobbingu a bossingu na pracovisku, je v prvom rade nevyhnutné, aby táto problematika bola osobitne expressis verbis zahrnutá do príslušných pracovnoprávných predpisov. Nakoľko len na ich základe môžu sudy konať.

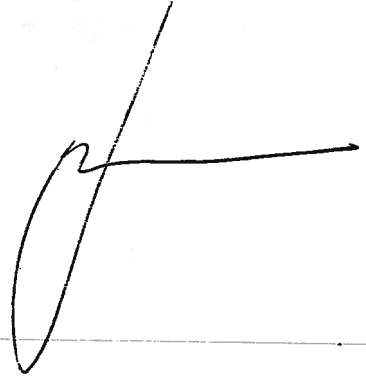
Odporúčam Vám obrátiť sa v tejto veci, ako už bolo spomenuté vo všeobecnej časti, na Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky.

V liste zmieňujete pripravovanú rekodifikáciu procesného práva. V nadväznosti na to, si dovoľujem k návrhom de lege ferenda v oblasti procesného práva doplniť nasledovné informácie. Vláda Slovenskej republiky schválila dňa 5. júna 2013 Legislatívny zámer rekodifikácie civilného práva procesného uznesením č. 283. V zmysle bodu B. 1 tohto uznesenia rezort spravodlivosti predloží návrhy zákonov vypracovaných na základe schváleného legislatívneho zámeru na rokovanie vlády Slovenskej republiky do 30. septembra 2014. Cieľom pripravovanej úpravy je okrem iného aj spružnenie mechanizmu súdnych konaní. Na príprave jednotlivých častí pracujú osobitné subkomisie. V novej štruktúre Civilného sporového poriadku bude začlenená okrem iného aj samostatná úprava týkajúca sa tzv. sporov s ochranou slabšej časti, ktorá zahŕňa aj pracovnoprávne a obdobné pracovné spory. Z materiálu schváleného vládou Slovenskej republiky a zverejneného na webovom

sídle Úradu vlády Slovenskej republiky, ako aj na Portáli právnych predpisov vyberám nasledovné koncepčné východiská, ktorých cieľom je chrániť slabšiu stranu:

Druhá hlava tretej časti bude upravovať konania v sporových veciach, v ktorých však na jednej zo strán bude vystupovať účastník konania, ktorý má voči druhej strane sporu slabšie postavenie, vyplývajúce z hmotného práva. Predmetná hlava bude upravovať určité výnimky zo všeobecnej právnej úpravy sporového konania vo veciach pracovnoprávných a obdobných pracovných veciach, spotrebiteľských či antidiskriminačných. V dôsledku ochrany slabšej strany sa zmierni prísna zásada koncentrácie konania a upustí sa od procesnej preklúzie. Upravujú sa výnimky z dispozičného a prejednávacieho princípu a zásady formálnej pravdy, napr. súd bude môcť vykonať aj tie dôkazy, ktoré účastníci konania nenavrhlí, ak je to potrebné na rozhodnutie vo veci (súčasný § 120 ods. 1 in fine). Preto v daných konaniach nebude možné vydať rozsudok pre zmeškanie. V pracovnoprávných sporoch bude možné zastupovanie zamestnanca právnickou osobou (odborovou organizáciou).

S pozdravom

✓ Na vedomie:

Váž. pán

Pavol Paška

predseda Národnej rady
Slovenskej republiky

Váž. pani

Mária Ritomská

poslankyňa Národnej rady
Slovenskej republiky